

იუმორისტულ-პოპულარული აღმანახი.

ფოსტის ადრესი: თიფლისი, ტიპ. „Сорапань“,
Ал. Мумладзе.

მუშის ავთომოფი შმილი.

შინაარსი:

19 ივლისი. — „გუშაგი“, ლექსი მიმინოსი. — წერილები მეგობართან, ივ. გომართელია. — რომანსი, ლექსი, ბაბ—ისა. — ახალბაზდა ქალე-ბის გაყიდვა გარყვნილ სახლებში და ზომები მის მოსასპობათ, ხან—ისა. — ჩემ მტარვალს ლექსი, დარიახი. — კიდევ ორიოდ სიტყვა ქალების სა-კუთარ ორგანოს დაარსების შესახებ, ი. გ—ლისა. სონეტი, ლექ. თ. თურდოსპირელის. — ვინ იყო დამნაშავე?! მიმინოსი. — ფრანგულიდან, ლექსი ნელიკოსი. — პატარა ფელეტონი, ეფენდისა.

თფილისი 19 ივლისი.

სრული ორი თვეა რაც ჩვენმა ჟურ-ნალმა გამოსვლა იწყო აღმანახების სა-ხით და მიუხედავად იმისა, რომ დღეს მერვე ნომერი გამოდის, არავისაგან არ გვსმენია მცირედი საყვედური მაინც და ცოტათ თუ ბევრათ ვადექით იმ ერთხელ არჩეულ გზას, რომლის ბოლომდე მიხ-წევა განვიზრახეთ და მცირედანთ მაინც დაფუახლოვდით მიზანს. ამ გვარათ არ გამართლდა და ჰაერში ჩამოკიდებული

დარჩა „დროების“ ფურცლებზე გამოთქ-მული წმიდა არნავონელის წინასწარ-მეტყველებანი და ყველა მის მიერ რი-ხიანათ წამოძახილი კიდევაც ჩაბარდა „დროების“ ისტორიას. თუმცა ამ მოკ-ლე ხნის განმავლობაში ბევრნაირი და-ბრკოლებები შეგვცვდა, როგორც მატე-რიალურის ისე სხვა მხრივაც, თუმცა ბევრი ჰაპან-წყვეტა გამოვიარეთ, მაგრამ არც შემდეგში შევდრკებით არავითარ ხელის შემშლელ პირობების წინ და „იმედით“ შევყურებთ ჩვენს მომავალს, დარწმუნებულნი, რომ უფრო მეტ სიმ-პატიას მოვიპოვებთ, უფრო გავაუმჯო-ბესებთ თვით ამ ორგანოსაც და შემ-დეგში ავიცილებთ თავიდან ყოველგვარ ნაკლს. მხოლოდ ერთი რამ გვაკვირებს და მართლაც გასაკვირალია, რომ ორი თვეა რაც ჟურნალი გამოდის, და ადგი-ლობრივ პრესას ჯერ კინტი არ დაუძ-რავს მის ღირსება-ნაკლულევანებაზე, იმ დროს, როდესაც ის თვით უკიჟინებს საზოგადოების იმ ნაწილს, რომელსაც

პირზე „все обстоит благополучно“ აკერია.

ნუ თუ აქაც, ამ საქმეშიც „все об-стоит благополучно“, რომ კრინტს არ სძრავენ? ნუ თუ არც ავი და არც კარგი დაინახეს იმ წერილებში, რომელიც დაიბეჭდა „გუშაგი“-ს რვავე ნომერში, მით უმეტეს ეხლა, როდესაც ჟურნალში მიდის თარგმანი „ქალების გაყიდვა გარ-ყვნილ სახლებში და ზომები მის მოსას-პობათ“, რომლის ავტორიც თავის წინა-სიტყვაობაში უკიჟინებს პრესას, რომ ის გვერდს უხვევს იმ ფრიად სამარცხვინო მოვლენას, რომელიც გამეფებულია დღეს ჩვენში პროსტიტუციის სახით და ამ სა-კითხში იგი ორქოფობს, იმ დროს, რო-დესაც პრესა უნდა უდგეს „გუშაგათ“ ამ სამარცხვინო „ვაჭრობას“ და ააშკარავებ-დეს ამა თუ იმ გათახსირებულ მხარეებს დღევანდელ მომენტისას?.

„ჩვენი აზრი“-ს უკანასკნელ № 52-ში ახალ ამბავთა შორის აღნიშნული იყო ერთი ამ მრავალთაგანი შემთხვევა სათა-

ურით—„ქალებით ვაქრობა“, სადაც ნათქვამი იყო, რომ ვინმე ეკატერინე ბესელიამ, რომელმაც თავის თავს ქ. ერევანის „პარიზის“ სასტუმროს უფროსი მოსამსახურე უწოდა, მოუწოდებდა ორ ახალგაზდა ქალიშვილის კოპეიკინას, (მეორეს გვარი არ გვახსოვს) ერევანში წაყვანა, ვითომ „უკეთეს ადგილზე“ დასაყენებლათ და ნამდვილათ კი ერევანის საროსკიპოში მიყვანა და, რომ დაეფარა თავისი ვინაობა და საქციელი, ჟანდარმს რვა მანეთი ამოუდო გასათავისუფლებლათ, მაგრამ ბედმა უმტყუნა და საგუბერნიო ციხეში ამოყო თავი.

ამ სტრიქონების დამწერი სრულიათ შემთხვევით წავაწყდი ერთ სცენას თფილისის საგუბერნიო ციხის კარებთან კვირას 12 ამა ივლისს, როდესაც მამაკაცების „სვიდანია“ გათავდა და ქალების ჩაწერვა დაიწყო, პოლიციელი მიუახლოვდა ციხის უფროს ზედამხედველს პატარა ბარათით ხელში და იქ ამოიკითხა ჩემი ნაცნობი გვარი—ეკატერინე ბესელია; ყველა იქ მდგომთ, ციხე მისი ამბავი ვიცოდით, ყურები ვცქერით და ცნობის მოყვარეობამ გაგვიტაცა—გაგვეგო, თუ ვინ მოსულიყვნენ მის სანახავათ. როგორც ბოლოს დავრწმუნდით—ამ გათახსირებულ პიროვნების სანახავათ მოსულიყო ოთხი ერევნელი სომეხი, რომელთაგან ერთი მათგანი განსხვავდებოდა მდიდრულ ტანსაცმელით, უშველებელ ოქროს ძეწკვით და ოქროს საათ-ქაშრით, და რომელსაც ეთხოვა უფროს ზედამხედველისთვის ბესელიას ჩვენება. მაგრამ ამ უკანასკნელს უარი ეთქვა. რასაკვირველია, ამის შემდეგ მიემართათ პოლიციელისათვის, რომელსაც ხელში თეთრ მანეთიანს ჩაუდებდნენ (თორემ რატომ სხვებისთვის არ ზრუნავენ ეს „წესიერების დამცველნი“?) და რაღა თქმა უნდა, რომ ამ უკანასკნელმაც ქალადზე დაიწერა „ეკატერინე ბესელიას“ გვარი და ზედამხედველს ელიქინებოდა—ჩვენებია ახ. სომხებისათვის ბესელია, მეტათ საჭირო საქმისთვის, როდესაც ერთი ჩვენთაგანი სომხურათ შეეკითხა—რისთვის არის დაქვრივი ეს ქალი, ურცხვათ უპასუხა, რომ ვოგზალზე ჟანდარმა „პროკლამაციები“ აღმოუჩინა და გენერალ-გუბერნატორმა აღმინისტრაციული წესით დააპატიმრა.

ველარც პოლიციელის ლიქინმა გასჭრა და სომხებს ზედამხედველმა მაინც უარი უთხრა ქალის ჩვენებაზე. მერე ერთი მათგანი მოუბრუნდა ჩვენ ახანაგ ქალს და სომხურათ დაუწყო ხვეწნა, რომ მას გადაეცა იმ ქალისთვის, რომელიც უნდა ჩვენ გვენახა, რომ ამ უკანასკნელს გა-

დაეცა ბესელიასთვის, რომ ჩვენება გამოეცვალა და, როდესაც აღმინისტრაცია შეეკითხებოდა, თუ ვინ არის და ან რითი სცხოვრობს, ეპასუხა, რომ ის არის ერევნელი მექუდის ცოლი და იმ ახალგაზდა ქალებთან არავითარი ნაცნობობა არა აქვს და, ვითომ თვითონ ისინი შეეხვეწენ, რომ ერევანში მიულოდა.

რასაკვირველია, მათ მიერ დაბარებულის მაგიერ დატუსაღებულთ გაგვგებიეთ საქმის ნამდვილი ვითარება და გავაფრთხილეთ თავის წრეში არ გაერიათ და ეს ამბავი ვაცნობეთ აგრეთვე ციხის უფროსის მორიგ თანაშემწესაც, მით უმეტეს, რომ, როგორც სომხებმა განაცხადეს, ისინი ცდილობდნენ ბესელია ორშაბათს—13 ივლისს გაენთავისუფლებინათ.

აი, როგორი საგზამანებელი მარგალიტები დალივდივდნენ დღეს ჩვენ ისედაც აბუჩათ აგდებულ ცხოვრებაში და პრესა კი სდუმს. და თუ-კი ვინმემ მოინდომა ამ ამბის გამომჟღავნება „დროების“ პუბლიცისტი არნავონელი ყანყარტოში სწვდება და სიტყვის თქმას აღარ აცლის, როგორც ეს მოხდა მაისის პირველ რიცხვებში, (იხ. „დროება“ № 113), როდესაც ჩვენი ჟურნალი ჯერ არც-კი გამოსულიყო.

ვიმეორებთ, მას აქეთ განვლო ორმა თვემ და აღარც ავი და აღარც კარგი არ გესმენია „დროებელისაგან“.

ჩვენ ამითი იმის თქმა კი არ გვინდა, რომ „დროების“ ესა თუ ის აზრი ჩვენთვის წმიდათა წმიდა და ავტორიტეტინი, არაჲდ ჩვენ მოხარული ვიქნებით, თუ ესა თუ ის ორგანო მიუდგომელ, პირუთვნელ და სამართლიან აზრს გამოსთქვამს ამა თუ იმ ორგანოს შესახებ, რომელიც გამოვა გაზეთის ან ჟურნალის სახით და მით უმეტეს ჩვენი ჟურნალისა, რომელიც ახალი ხილია ჩვენი საზოგადოებისათვის და მიზნათ ისახავს ემსახუროს ერთ გარკვეულ აზრს—ქალთა საკითხს.

„გუშაგი“.

ლადმა ცხოვრება, ქონებამ, ფულმა ბევრი გახადა ზნეობით შმაგი და მათ საკიცხად, მათ შესარცხვენად ცაზე გამოჩნდა ღამის გუშაგი.

ზოგი ურცხვობის მორევში სცურავს, ნამუსს ხდის ქალებს—ურცხვი, აბრაგი და ვერ გრძნობს იმას, რომ მომავალში მას ფარდას ახდის ღამის გუშაგი.

აგერ როსკივ ქალს ნათლად ემჩნევა შუბლს გადაკვრია ურცხვობის თალი და ისიც ვერ გრძნობს, რომ მის სახსნელათ ცაზე გამოჩნდა ღამის გუშაგი.—

ღუბქირ ცხოვრებას ქალწულის გულზე დაუმჩნევია მოვაქრის დალი, მაგრამ ვერ ხედავს, რომ მაღლით დასციბრალებს მასაც ღამის გუშაგი. |ქერს,

აგერ გახედეთ—გარყვნილ ქალებით,—მცირე წლოვნებით საესეა ბალი ზნე თუ მათთვის ცრემლს არ აფრქვევდეს, არ სწუხდეს ქმუნვით ღამის გუშაგი?

შეხეთ—ტკბილ სიტყვით მათ ვილაც ფულს გაუხდია ის ურცხვი ლალი ხიბლავს, და ნუ თუ მასაც არ დასცინოდეს, ან არ კიცხავდეს ღამის გუშაგი!

ბვრია, ბევრი ჩვენს ცხოვრებაში უშრეტელ ცეცხლით გულ დანადალი და სწორედ მათთვის, მათდა სახსნელათ ცაზე გამოჩნდა ღამის გუშაგი.— და ვისაც ერჩის მათდამი გული, ან მათზე ფიფრობს გონება სალი,— ყველას ერთგვარათ მაღლობას ეტყვის ფრთხილ მოდარაჯე ღამის გუშაგი!!...

მაშ მოუწოდოთ ტვირთ მძიმეთ, მაშე-რალოთ,

ვინც ცხოვრებამ ჰყო გულ დანადალი და იმათ რაზმსა წინ წაუძღვაროთ ფრთხილი დარაჯი—ღამის გუშაგი.

მიმინო.

წერილები მეგობართან.

I

დაუფიქარო მეგობარო ლიზა! ბოდიშს ვიხდის, რომ ამდენს ხანს წერილზე ვერ გიპასუხე. ერთ ალაგას შენა მწერ: „პარიზის ცხოვრებამ, აქაურმა კულტურამ აღტაცებაში მომიყვანა, მაგრამ როდესაც გავიცანი ის უზომო, ენით აუწერელი გარყვნილება, ზნეობრივით დაცემა, გათახსირება და გახრწნილება, რაც ამ კულტურას გვერდში ამოდგომია, კაცობრიობის მომავალმა ჩამაფიქრა, გული სასოწარკვეთილებამ მოიცვა და წამოვიძახე: ვინ იცის იქნება უმჯობესიც იყოს კაცობრიობისათვის, რომ არც ეს კულტურა იყოს და არც ეს გარყვნილება-მეთქი“.

ვინ იტყვის,—რასაკვირველია კარგია,

რომ ცხოვრებაში მარტო კარგები იყოს და კარგს ავი არ დასდევდეს და კეთილს ბოროტი; ხოლო თუ იმის ნიშანს გვაძლევს ცხოვრება, რომ კაცობრიობა წინ მიდის—თუნდაც ძალიან ნელის ნაბიჯით, მაშინ ცხადი უნდა იყოს, რომ ოდესმე ავიც და ბოროტიც მოისპობა; და ვისაც ეს ცხადია, ის სასოწარკვეტილებას არ მიეცემა. რა ნაირ გარყვნილებასა და ზნეობრივად გათახსირებასაც უნდა ჰხედავდეს ის თავის გარშემო, მხნეთ იტყვის: კაცობრიობა მაინც წინ მიდისო.

ერთი რამ ცხადი უნდა იყოს შენთვის, მეგობარო! ადამიანი სამოთხიდან გამოგდებული ცოდვილი კი არ არის, ის განვითარდა ისე, როგორც ყოველი არსი ჩვენს დედამიწაზე. მისი წინაპრები პირუტყვები იყვნენ, მათში ღვთიური არა იყო რა. დღევანდელი ადამიანი კი პირუტყვს მოსწყდა, ჩამოშორდა. მასში მართალია ჯერ კიდევ ბევრი რამ არის პირუტყვული, მაგრამ სამაგიეროდ ბევრი რამ არის ღვთიურიც. აი ეს ღვთიური ნაწილი ადამიანისა თან და თან ვითარდება და ამიტომ მიუხედავად უზომო გარყვნილებისა—დეე, განვითარდეს ცხოვრება, დეე წინ წავიდეს კაცობრიობა, დეე იზრდებოდეს კულტურა: ის უკვდავია, გარყვნილება კი მომავლადი, ის სამარადისოა, გარყვნილება კი დროებითი.

„ნუთუ არ არის შესაძლებელი, რომ კულტურა, კაცობრიობის წინ მსვლელობა იყოს და სწარმოებდეს გარყვნილების, ზნეგახრწნილობის გარეშე“, — იწერები შენ მეგობარო! ნუ თუ არ შეიძლება, რომ პროსტიტუცია, სხეულით ვაჭრობა მოისპოს და ეს ჩირქს არა სცხებდეს თანამედროვე საზოგადოებასო, — უმატებ შენ ცოტა ქვევით.

განვითარებას, წინ მსვლელობას, რომ გარყვნილება დასდევდეს თან, ამ გვარი აზრი მხოლოდ ბერების თავში იბადება. გარყვნილება ანუ ამ შემთხვევაში პროსტიტუცია, სხეულით ვაჭრობა განათლების, განვითარების ნაყოფი კი არ არის, არამედ საზოგადოებრივი წყობილების ერგვარი ფორმისა ანუ კლასობრივი ურთიერთობისა. სანამ ცხოვრებაში იქნება სხვა და სხვა კლასები, სანამ იქნება ბრძოლა მათ შორის, მანამდე პროსტიტუცია იქნება. ამ გვართ პროსტიტუცია ნაყოფია ეკონომიური პირობების.

ჩვენა ვცხოვრობთ ბურჟუაზულ პირობებში საცა ფულია გაბატონებული და უფულოთ კი ლუკმა პურის შოვნაც კი არ შეიძლება. ერთ მხარეზე გროვდება სიმდიდრე, მეორე მხარეზე სიღატაკე. კმა კი ყველას ესაქიროება: მდიდარსაც

და ღარიბსაც. რა ჰქნას იმ ქალმა, რომელსაც ლუკმა პური არ გააჩნია. შიშველ-ტიტველია, შრომა უნდა, შეუძლია, მაგრამ იმის შრომას გასაფალი არა აქვს! ამ გვარი ქალი ერთი, ორი და სამი ხომ არ რის, —ათასობით და ათი ათასობით არის ყოველგან. თავი მოიკლას? ეს ხომ ყველას არ შეუძლია და ნეტავინ ეტყვის ამ გვარ ქალს: თუ გზია და პური არა გაქვს, თუ შიშველი ხარ და სამოსელი არ გაგაჩნია, თავი მოიკალიო. მას ღარჩენია, ერთათ ერთი საშუალება: საკუთარი სხეულის გაყიდვა; ამ საშუალებას კი აქვს გასაფალი დღევანდელს ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში. მრავალი უბედურთავანი იძულებული არის, ამ საშუალებას მიმართოს. მაშ რა ჰქნას? შენ აქმევ და ჩააცმევ, მე, ან სხვა ვინმე?

მე არა მგონია, იყოს ისეთი ქალი, რომელიც სიამოვნებით ჰყიდდეს თავის სხეულს. მართალია, ადამიანი ეჩვევა ყოველგვარ საქციელს, რა ბინძურიც უნდა იყოს ეს უკანასკნელი, თუ კი ხშირად მეორდება იმის ცხოვრებაში, მაგრამ მიუხედავად ამისა, უმეტესი წილი იმ ქალებისა, რომლებსაც ცხოვრებამ მწარედ და სასიციხო ხვედრი არგუნა—თვისი სხეულის გაყიდვა, დიდი სიამოვნებით, სიხარულით დაანებებდენ თავს ამ სამარცხინო ხელობას და მოჰკიდებდენ ხელს პატიოსან შრომას, მაგრამ სად არის ეს პატიოსანი შრომა? სად, ვისთან შეუძლიათ მათ, რომელ დაწესებულებაში ეს პატიოსანი შრომა? უთუოთ შენც შეგხვედრია ამგვარი სურათი: მათხოვარი ეხვეწება ორიოდ გროშს რიგიანათ ჩაეცმულს და ჩასუქებულს, ეს უკანასკნელი კი რიხიანათ მიახლის. იმუშავე და იშოვიო და ჩაივლის სრული დარწმუნებული, რომ დიდი სიბრძნე წარმოთქვა. მერე არ იკითხავ სად ან ვისთან იმუშაოს? დაჯდეს წყლის პირს და წყალი ნაყოს? ამით ხომ თავს ვერ ირჩენს.

აი ამ მათხოვარის მდგომარეობაში არიან ეს უბედური ქალებიც. პატიოსან შრომას მოჰკიდონ ხელი და ამითი იცხოვრონ, მაგრამ გარყვნილები არიან და შრომა არ უნდათო, განა ცოტა ღაპარაკობს მათ შესახებ ასე? მათთვის, როგორც ჩემთვის, შენთვის და ყოველი ადამიანისათვის საჭიროა საქმელი, ტანისამოსი და ბინა. პატიოსანი შრომით მათ ამისი შოვნა არ შეუძლიათ. რატომ არ თხოვდებიანო, —მეუბნებოდა ერთხელ ერთი გულუბრყვილო ქალიშვილი, როცა ამ კითხვაზე გვქონდა მსჯელობა; მაგრამ შენ არ მომცემ ამგვარ კითხვას. ცხადია, ყველა ვერა თხოვდება, ვისაც გათხოვება

უნდა და იმის მიზეზი იმდენათ გარეგნობაში არ არის, რამდენათაც იმავე ეკონომიურ პირობებში: ფულმა დაიმორჩილა ყოველისფერი, —სიყვარულიც: ვისაც ფული არა აქვს ის ადვილათ ვერა თხოვდება და ხშირად გაუთხოვარი რჩება.

აგერ მათ გვერდით კი არიან მდიდარი ბურჟუები, რომლებსაც ფული საკმაოთა აქვთ და მათი სხეული კი უნდათ. შიმშილი ბევრს აიძულებს სხეული გაჰყიდოს და ამით ირჩინოს თავი, როცა სხვა არავითარი საშუალება არ არის, დიად, არ არის! მეტათ იშვიათია იმისთანა ქალი, რომელიც სხეულით ვაჭრობას ამჯობინებს პატიოსან შრომას, თუ კი იმის შრომას გასაფალი ექნება.

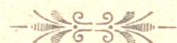
აი ამ პირობებში ჩნდება პროსტიტუცია. შენ მწერ, მეგობარო, ახალგაზდები რომ უფრო ზნეობრივნი იყონ და უფრო უფრთხილდებოდნენ თავის უმანკობას, პროსტიტუცია არ განვითარდებოდა ამდენათო. ამგვარი აზრი სრულ შეცდომათ მიმაჩნია. რა შუაშია აქ ახალგაზდობა, ან მათი უმანკობა და სხვა!

მაგრამ ამ კითხვის შესახებ შემდეგ მოგწერ ჩემ აზრს. წერილი ისეც გაქიანურდა.

შენი კოწია.

შენიშვნა: რამოდენიმე წერილი შემთხვევით მე მაქვს და, თუ მკითხველი ამ პირველში რასმე საყურადღებოს აღინახავს, სხვებსაც დავაბეჭდვინებ.

ივ. გომართელი.

რომანსი

დაგფარფატებ, თავს-გველები,
კით ჩამოვწყდი მკრთალი სხივი.
ვით აღგაგზნო სიყვარულით? —
მე მკრთალი ვარ, და შენ ცივი.

უიშედო სიყვარული
დამაქანებს ფიქრთა ზღვაზე;
თვით ზღვის ღელვა შენსკენ მრიაყვს —
შემიყვარე, ნუ მცელი სხვაზე!
შემიყვარე! მე მიყვარხარ
ციურ სვეტაკ სიყვარულით.
შემიყვარე, შემიყვარე, —
სისხლის ცრემლებს ვაპნევ გულით.
ვიცი, ჩემო სალოცავო,
შენ არ გიყვარს მოთქმა-ცრემლი,
ცივად ტოკავს შენი გული
და ჩემი კი სცემს ვით გრდემლი!

დაგფარფატებ, თავს-გველები,
კით ჩამოვწყდი მკრთალი სხივი.
ვით აღგაგზნო სიყვარულით? —
მე მკრთალი ვარ და შენ ცივი.

კაეშანი შენ არ გიყვარს,—
 მოგიკრეფამ ვარსკვლავს ცაზე.
 მოგიკრეფამ თეთრ ყვავილებს,—
 შემოყვარე! ნუ მცვლი სხვაზე.
 ნეტარების ქსელს გაგიბამ,—
 კაეშანი რომ არ გიყვარს;
 ოცნების ფრთით შორს გაგაფრენ,—
 ცის კიდურზე გადაგიყვანს.
 ვნების ზღვაზე გაგიტაცებ,
 ნეტარებას მივწვდეთ სრულსა.
 შენ ძალასთან გადავაქსოვ
 ჩემ ამაყ გულს, ცეცხლ-მფრქვევ სულს.
 დაფარუტებ, თავს-გველები,
 ცით ჩამოვწყდი მკრთალი სხივი.
 ვით აღგაგზნო სიყვარულით?—
 მე მკრთალი ვარ და შენ ცივი!..

ბ.ბ.—ი.

ახალგაზდა ქალების გაყიდვა გარე- ნილ სახლებში და ზომები მის მოსა- სობათში*)

(უხახელო ავტორისა)

(თარგმანი).

აი რას ამბობს ექიმი ოკოროკოვი თავის ბროშურაში—„საერთაშორისო ვაჭრობა ქალიშვილებით გარყვნის მიზნით“ („Международная торговля дѣвушками для цѣлей разврата“) ჩვენთვის საინტერესო კითხვის შესახებ. „დრო გამოშვებით, დაწესებულ პერიოდულ ვადაზე ეს მოვაჭრეები დააპირებენ ხოლმე მგზავრობას ღიდრონ ქარხანა-ზავოდებით სავსე ცენტრებში, სადაც მუშაობენ უმთავრესად ახალგაზდა ქალიშვილები 15, 16, 17-ს წლისანი. თავის მოსვლის ვადას ვაჭარი და ხან თვითონ საროსკიპოს პატრონი, რომელიც პირადად დაძრწის საქონლის ხელში ჩასაგდებათ, წინასწარ ატყობიებს თავის ადგილობრივ თანაშემწეებს, რომელნიც უმთავრესათ შესდგებიან ტრაქტირებში მოსამსახურე და უფრო გარყვნილ ადგილებში მომუშავე ქალებისაგან, ხოლო ესენი კი წინდაწინვე, ვიდრე ვაჭარი მოვიდოდეს, მიზანში იღებენ იმ ქალიშვილებს, რომელნიც უფრო ღამაზნი, უფრო ახალგაზდანი და უფრო შესაფერისნი არიან მყიდველებისათვის. როცა ეს უკანასკნელი მოვლენ დანიშნულ ქალაქში. აგენტებს მოყავთ მათთან ეს ქალიშვილები, ვითომდა „უკეთეს ადგილზე“ დასაყენებლათ რომელიმე ქალაქში. ხელშეკრულება ხდება რომელიმე ტრაქტირის განმარტებულ ოთახში. მაგიდა-

ზე დგას ადუღებული „საპოვარი“ და სხვა და სხვა პირის გასასველებელი, აქვეა არაყი, ლუდი და სხვა... როდესაც ქალიშვილებს დაათრობენ. ამ დროს ხდება მოლაპარაკება და წასვლაზე თანხმობის გამოცხადებაც. ადვილათ ხერხდება. მგზავრის მოთხოვნით ქალიშვილები მიდიან ქარხნებში და ლეზულობენ ანგარიშებს და თავის საბუთებს. რადგანაც ქარხნებში საბუთების უკანვე დაბრუნებას არ აგვიანებენ, აპროტომაც ჩქარა წასვლაც არ ბრკოლდება. თვითმუდ ქალიშვილში ვაჭარი აძლევს ადგილობრივ ქარხნის აგენტს ერთიდან სამ მანეთამდე. როდესაც ქალიშვილები თავის საბუთებს ჩააბარებენ ამ ფიქტიურ დამქირავებლებს, ისევ მეორდება დაპატიჟება და მთვრალი ქალიშვილები მაშინათვე მიყავთ დანიშნულ ადგილებში. რომ თქვენ შეგეძლოთ დაახლოვებით გაიგოთ რიცხვი იმ ქალებისა, რომელთაც ყიდულობენ ქარხნებით სავსე ცენტრებში გარყვნის მიზნით, საკმარისია აღვნიშნოთ, რომ მარტო მოროზოვ-ს მანუფაქტურულ ქარხნიდან სამი წლის განმავლობაში რამდენიმე მოვაჭრეს გაუყვანიათ 50-მდე ღამაზი და ახალგაზდა ქალიშვილები. გარდა ამისა სუფევს კიდევ ერთგვარი საშვალეა ქალიშვილების ხელში ჩასაგდებათ, რომელიც აშკარათ გათახსირებული ხასიათისაა: ორი მონათესავე პირი ადებს ორ სავაჭროს: ერთი აარსებს ქალთა სამკერვალოს ან თეთრეულობით სავაჭროს, მეორე—საროსკიპოს. აღნიშნულ ქალთა სამკერვალოს პატრონი იყვანს სამუშაოთ რჩეულ, და ულამაზეს ხელოსან ქალიშვილებს, ამ არჩევის დროს სამკერვალოს პატრონი სხვათაშორის ხელმძღვანელობს კიდევ იმითი, რომ ოსტატი ქალიშვილი აიყვანოს სხვა რომელიმე ქალაქიდან და ისიც იმისთანა, რომელსაც მშობლები არა ყავს: ერთი სიტყვით, ის, რომელიც სიღამაზესა და ახალგაზდობასთან ერთათ, უპატრონო და უმწყეოა. ეს ორი სავაჭრო მხოლოდ იმითი განსხვავდება ერთმანეთისაგან გარყვნილების ექსპლოატაციაში, რომ ქალთა სამკერვალო ყიდის ჯერ ისევ უბიწო ქალიშვილებს და შემდეგ ასაღებს თავის მსხვერპლს მონათესავეს საროსკიპო სახლში. ამ ბოროტმოქმედების დაწვრილებით აღწესდება დიდხანს არცა ღირს ღამაზი: ეს არის მხოლოდ შაბლონური გზა. საროსკიპოს პატრონი ქალი პირველ დროს თავს ევლება ქალიშვილს, შემდეგ უცხადებს, რომ ის მოსწონს რომელიმე მდიდარ ვაჭარს, ღენერალს ან გრაფს და სხვა ამისთანებს, ამას მოყვება საჩუქრები, საიდუმლო (интимный вечер): საღ-

მოები საროსკიპოს პატრონი ქალის სახლში, საუკეთესო ღვინოები, დათრობა და ქალიშვილის დაცემა. რამდენიმე ხნის შემდეგ ეს ქალიშვილი ამშვენებს მის უწინდელ ქალბატონის ნათესავის საროსკიპოს და მის ადგილას კი ეხლა სამკერვალოში სხვა ქალიშვილია აყვანილი, რომელსაც იგივე ბედი მოეღოს, როგორც მას.

რომ უფრო ს. ვსებით დაუხატო მკითხველს ეს სურათი მე მინდა მოვიყვანო კიდევ ერთი საშვალეა ქალიშვილების მახეში გაბმისა, რომელიც ხელობათ არის გადაქცეული (практикуется) უფრო ვრცელ ფარგლებში დასავლეთ გუბერნიებში. (მოსკოვში ამ გვარ საშვალეების მსხვერპლნი ჩვეულებრივ სულ მოკლე დროსა რჩებიან). რადენიმე გათახსირებული პირი შეადგენს ხოლმე ერთ წრეს და ელიან თავის მსხვერპლს საღამო ხანს, —მას ძალით იტაცებენ და ყიდიან ერთ-ერთ მახლობელ ქალაქის საროსკიპოში. აქ მას რყენიან და დაუყოვნებლივ ყიდიან უფრო დაშორებულ ადგილში, რომ ამითი აღმოფხვრან ყოველივე კვალი უბედურ მსხვერპლისა. ბელოსტოკის საროსკიპოებს სახელი აქვთ გავარდნილი, როგორც საუკეთესო ჯურღმულებს ამგვარ ბოროტმოქმედების ჩაფარებაში. როდესაც დაჩაზმულია და სამგზავროთ მზათაა „ცოცხალ საქონლის“ პარტია, მას ამგზავრებენ რკინის გზებით, გემებზე, და ან სხვა უფრო ხელსაყრელი გზით დანიშნულ ადგილებში. აი აქ, ამ შორი გზის მეოხებით ხანდახან ხდება ხოლმე ზოგიერთი მოულოდნელი და აგენტებისათვის არა სასიამოვნო ამბავი, —ამ სამარცხვინო ვაჭრობის ხმა აღწევს პერიოდულ პრესას და მის არსებობას გეულობს საზოგადოება. რომ უფრო თვალსაჩინო გაეხადოთ ამ ყოვლად სამარცხვინო ადამიანებით ვაჭრობის ოპერაცია, ჩვენ მოვიყვანთ პერიოდულ ბეჭდვითი სიტყვის გამოცემებიდან რადენიმე შემთხვევას, რომელიც ნათელს მოფენს ამ სამარცხვინო და საზიზღარ ხელობას.

„ოლგოპოლი“ (პოდოლის გუბერნია) ამ დღეებში ჩვენში გამოაშკარავდა აღმოფხვრელი ფაქტი ეგრეთ წოდებულ „ცოცხალ საქონლით“ ვაჭრობისა, რომელიც ამტკიცებს, რომ ამ ბოროტებას ღრმად გაუდგამს ფესვები პროვინციის მშვიდობიან ცხოვრებაში და რომ აგენტები, რომელნიც წარმოადგენენ საზიზღარ ვაჭრობის კარგათ მოწყობილ ორგანიზაციებს, მარჯვეთ უგებენ ხაფანგს დაბასოფლებში პროვინციის გამოუტყდელ ქალიშვილებს. სადგ. კრიუპოლში და-

*) იხ. ღამის გუშაგი № 1.

ატყვევებს ვინმე შერმანის ქალი, რომელსაც მიყავდა სამი ქალიშვილი მოგილიევის მაზრის სხვა და სხვა ადგილებიდან წამოყვანილი. როდესაც მას მოყოლებია ქალიშვილები, დაპირებია საუკეთესო ადგილებს ოდესაში, მაგრამ გზაში კი გამოუცხადებია, რომ ისინი უნდა გაყვნიენ მას ბათუმში. ამ განცხადებით ზარდაცემულ ქალიშვილებს გადაუწყვეტიათ გაქცევა და კრიჟოპოლის სადგურზე კიდევაც გამოსულან ვაგონიდან, მაგრამ შერმანის ქალს მოუძღომებია მათი ძალათი წაყვანა. ამ დროს დამქირავებელსა და თავისუფლების მაძიებელთა შორის ამტყდარა დავიდანება, რომელსაც წააწყდნენ რკინის გზის ჟანდარმები და გაუგიათ რა საქმის ვითარება—დაუტუსაღებიათ შერმანის ქალი და მასთან ერთად ქალიშვილებიც—სოფია ეგუნოვისა 20 წლის და რახილ ბალჩიკისა—18 წლისა, ხოლო მესამე ქალიშვილი გადამალულა. ყველა დატუსაღებულებს გზავნიან მოგილიევის მაზრაში ადგილობრივ გამოსაძიებლათ იმ ვაჭრულ ხრიკებისა, რომელიც უხმარია ამ აგენტმას უცხო ბაზარზე „ცოცხალ საქონლის“ გასასაღებლათ. („Новости дня“ 1888 г. февраль № 1643).

აი კიდევ ამგვარივე ცნობა. ჩვენ გვატყობინებენ ერთ არაჩვეულებრივ შემთხვევას: 24 სექტემბერს, დილის ექვს საათზე მოსკოვო-კურსკის რკინის გზის საქონლის მატარებლის მოსამსახურეს, მოსკოვიდან მე-80 ვერსზე, ლიანდაგზე შეუნიშნავს სისხლის გუბეში მწოლიარე ქალი და გაუჩერებია მატარებელი—მატარებელში მყოფნი ჩამომხტარან ვაგონებიდან და მისულან მწოლიარე ქალთან, რომელიც სიცივისაგან გათოშვილი და სისხლის დენისაგან ცოცხალმკვდარი ეგდო. მარცხენა ფეხი მოწყვეტილი ქონდა. ტანზე ეცვა მეტათ სუფთა ტანთსაცმელი და მეტის-მეტათ ლამაზი და ახალგაზდა იყო. ის მოათავსეს ვაგონში, აღმოუჩინეს ყოველგვარი დახმარება, რაც კი შეეძლებოდათ და ჩაიყვანეს სადგურ ლოპასნიუში. აქედან ის სამგზავრო მატარებლით № 6-თ გაამგზავრეს პოდოლის საავთმყოფოში. აქ კი მიღებულ მედიცინურ ზომებით დროებით მოასულიერეს ავთმყოფი. როდესაც გონს მოვიდა განაცხადა, რომ ის (პასპორტი ზედ არ აღმოსჩენია) სერპუხოველი მოქალაქის შვილია—ავრაფინა ი—სა, 16 წლისა. ის სამ ქალიშვილთან ერთათ სერპუხოვში „იყიდა“ მოსკოვის საროსკიპო სახლის პატრონმა ქალმა 30 მანეთად და ჩასხა მატარებელში. აქ მას გაუარშიყდა ვიღაც კონდუქტორის ტანისა-

მოსში გამოწყობილი კაცი, გამოიტყუილა ბაქანზე და სხვა და სხვა წინადადება მისცა, რაზედაც არ დათანხმდა. ამ დროს უცნობმა ჰერა ხელი და მატარებლიდან გადმოაგდო და თვალს ქვეშ მოყვა. ეს იყო ასე საღამოს 8 საათზე, 23 სექტემბერს, ცხადია, რომ ამ უბედურს და დამახინჯებულს მთელი ათი საათი გაუტარებია შემწვობს აღმოუჩენლათ და არც არავის შეუნიშნავს იგი ლიანდაგზე. ი—ს ჩვენება მაშინათვე შეატყობის მოსკოვში, ვისაც ეკუთვნოდა და მატარებლის № 6 მთელი კონდუქტორების ბრიგადა გაგზავნეს პოდოლსკში, რომ ი—სს ეჩვენებინა, რომელმა გადმოაგდო მატარებლიდან. მაგრამ ეს საიდუმლოთ დარჩა, რადგანაც, როდესაც კონდუქტორების ბრიგადა პოდოლსკის საავთმყოფოში დაბრუნდა, ი—სა უკვე მომკვდარიყო, რადგან იმე წუთით აღრე. („Русскія Вѣдомости“ 1886 г., № 264).

როდესაც „საქონელი“ მოვა, ადგილობრივი ქალების გამყიდავი ატყობიებს ამას მყიდველებს, ანუ საროსკიპოების პატრონებს და სხვა და სხვა მაქანკლებს და შუაშავლებს. მყიდველები, რასაკვირველია, მუყაითად ათვლიერებენ „საქონელს“ და როგორც სპეციალისტები აღნიშნავენ მათ ღირსება-ნაკლულებანებას და ამის შემდეგ იწყება თვით ყიდვა-გაყიდვა და მასთანავე შეკავშირებული ვაჭრობაც. რასაკვირველია, გამყიდავი აფასებს ერთი ორათ და სამათ და ცდილობს მთელი ძალ-ღონით აღნიშნოს ის განსაკუთრებული ღირსებანი საქონლისა, როგორც სილამაზე, სინარნარე, ახალგაზღობა და ცოტათ თუ ბევრათ ქალიშვილის უბატრონობა და უმწვობაც. მყიდველი კი თავის მხრივ შეაძლებს რა უფრო დაკლებულ ფასს, ისიც ცდილობს გამოსძებნოს ქალიშვილებში რაიმე ავთმყოფობა, რომლის წამლობასაც დიდი ფული დასჭირდება. ემდურება ვითომდა „ცუდ დროებას“ და სხვ. ბოლოს საქმე დაბოლავებულია. ვაჭრობა დასრულდა სასურველ შეთანხმებით და პირობაც დადებულია. მყიდველს მარტო ის დარჩენია, რომ ჩაუთვალოს გამყიდველს ფული საშუალო ჯამი 20-დან 300 მანეთამდე თვითეულ წამოყვანილ ქალიშვილში და აქვე აძლევს იმ ფულსაც, რაც მას გზაში „საქონლის“ წააყვანაში დაუხარჯავს. მაგრამ ამითი საქმე სავსებით მაინც არ თავდება.

(შემდეგა იქნება)

ხან—ი.

ჩემ მტარვალს.

თუმცა პირში ჩემთვის მტირალს,
სიტყვით მონას, საქმით ერთგულს,
მაგრამ ჩუმათ მწარეთ მზირალს,
ბოროტებით გაშმაგებულს—
გსურს ამ ქვეყნათ ვიტანჯოდე,
ბედი მქონდეს მწარე შავი;
გველურ გრძნობას მისწვდებოდე—
მზათ ხარ მასვა საწამლავი,—
მაგრამ ვაი, უნაყოფოთ
გრჩება შენი განზრახული,—
შენვე გტანჯავს ჩემ საამოთ
მტრობა გულში ჩამარხული;
თუმც გსურს ჩემი დამცირებით
გაიხარო, სულმდაბლო,
მაგრამ შენდა სამწუხაროთ
ვერას გახთი, შე საბრალო!!...

ღარია.

კიდევ ორიოდ სიტყვა ქალების საკუთარ ორგანოს დაარსების შესახებ.

წინა წერილში ჩვენ მარტო ქალთა ორგანო არ გვქონდა მხედველობაში, ჩვენ მის პოლიტიკურ მიდრეკილებასაც ვცხებოდით. ჩვენი პირველი წერილი მკითხველისათვის გარკვეული უნდა იყოს, რომ ჩვენ ვლაპარაკობდით ქალთა საკუთარ ორგანოს დაარსების საჭიროებაზე, რომლის დაარსება არამც თუ საჭიროთ მიგვაჩნია, ეს აუცილებელიც უნდა იყოს, რადგანაც მხოლოდ მაშინ შეიძლებოდა მამაკაცებისა და ქალების საკუთარ აზრებისა და მისწრაფება-მიდრეკილების გაცნობა; მაგრამ, მაგარი ის არის, რომ ჯერ ამისათვის თავი არავის შეუწყობია და ვგონებ არც შეიწყობენ. მიუხედავთ ამისა, ჩვენ მაინც ვეცდებით დღევანდელ მომენტში მყოფ ქალთა აზრები გავარკვიოთ და ამ გვარათ მკითხველს გაუთვალისწინოთ დღევანდელი რუსეთის პოლიტიკური მდგომარეობა, რომელიც თანდათან უფრო მწვავედება და უფრო მწვავე, სერიოზულ ხასიათებსღებულობს. დღევანდელი მომენტი—ეს უიმედობის ხანაა, რომლისაგან ჩაგრულ ხალხს არავითარი იმედი აღარ ეძლევა და იმედ გაწყვეტილი სასოწარკვეთილებას მისცემია. წარსული ცხოვრება ჩვენ მხოლოდ გვაჩვენებს, რომ ხალხი იმედებზე იყო დაყრდნობილი და ცარიელი იმედებით აღჭურვა არაფერი სანუგეშო იყო ჩაგრული ხალხისათვის: ერთ ხანას მეორე მისდევდა, მეორეს მესამე და ამ

გვართ ცარიელი იმედი დღესაც ვერაფერი სანუგეშო გამოდგა იმავ დაჩაგრულ კლასისათვის. იმედის გაცრუებას შემდეგ ხალხს თავის ბედ-იბლის გადამწყვეტათ თავისი ძალა თუ გამოადგებოდა, თორევე სხვა გზა აღარა ჰქონდა და ეს იყო ხანა რუსეთის განახლებულ გზაზე დაყენებისა, რომლისაკენაც ამ ახლო ხანში ჩაგრულმა ხალხმა კიდევ გადადგა ფეხი, მაგრამ, საუბედუროთ, განახლების გზაზე დასადგომათ მარტო მოუშაადებელი ძალა არ ყოფნის ადამიანს, აქ საჭირო იყო მომზადება და ძალასთან შეგნებულ ძალის დაპირდაპირება, ამას კი რუსეთის მშრომელი ხალხი მოკლებული იყო და სწორედ ამის მეოხებით გაიმარჯვა პირველმა და მეორემ მარცხი განიცადა. ამნაირათ ხალხს აღარც წინანდელი იმედი გამოადგა და აღარც ის მოუშაადებელი ძალა, რომელიც იხმარა ძალით აღჭურვილ მოწინააღმდეგე ბანაკზე. აქედან ჩანს, რომ საჭირო არის ჯერ „პოლიტიკურათ“ მომზადება და შემდეგ მომზადებული ძალის ბრძოლის ასპარეზზე გამოტანა. ცხადია, დღეს ხალხი მოუშაადებელ ბრძოლაში მოუშაადებელ ძალით ვერ გაიმარჯვებს. ამ დამარცხებამ ხალხი ცოტათ თუ ბევრათ გამოაფხიზლა, შეგნების გზაზე დააყენა, მაგრამ აქ შემდეგი კითხვა იბადება: აძლევნ თუ არა ხალხს საშვალებას, რომ იგი შეგნების გზას დაადგეს და თავის აზრები თავისუფლათ გამოსთქვას? რასაკვირველია, არა! ხალხს ასეთი სატრფიალო მიზნისათვის წინ ეღობება ათასი დამაბრკოლებელი მიზეზები და ყველა ეს იმისი ბრალა, რომ მთელი „ატმოსფერა“ გაჟღენთილია რეაქციონური სულით და ეს წინ ეღობება ყოველ გვარ ხალხის წინმსვლელობას განათლების მხრივ. რაღა თქმა უნდა, რომ ასეთ პირობებში თუ კაცი ვერა, ქალი უფრო ვერ დაადგებოდა სწორ გზას და ეს უკანასკნელი მუდამ ყოყმანში და რყევაშია, მით უმეტეს, როდესაც დედაკაცის უფლებები შებოროკილი და გზა შეკრულია ყოველ მხრივ. მამაკაცი დედაკაცზე უფლებრივათ მალა დგას. ის სარგებლობს განუსაზღვრელ უფლებებით, რომ ფეხქვეშ გათელოს დედაკაცის პიროვნება და აბუჩათ აიგდოს მისი მოქმედება. კაცობრიობას თავიდანვე დაწყებული დღემდე ეკლიან გზაზე უხდება სიარული, მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ წარსული და აწმყო არ განირჩეოდეს ერთი მეორესაგან: წარსულში ხალხი ემორჩილებოდა „ძალას“ და იმედში პოულობდა ნუგეშს. აწმყოში ე. ი. კაპიტალისტურ ხანაში კი ხალ-

ხი ემორჩილება ფულს და ძალას პოულობს შეგნებაში. და რაკი ძალა ფულში მოიპოვება — განათლებასაც მისი პატრონი მიიღებს და შეუგნებელ ხალხის წინააღმდეგ გამოიყენებს. დედაკაცი ხედავს, რომ მამაკაცი მასზე უფლებრივათ მალა დგას და ვერავითარ საშვალებით თავის მიზნისათვის ვერ მიულწევია, ამით შეგნებული დედაკაცი სწორ გზას ვერ დასდგომია და თავისი აზრი ვერ გამოუთქვამს. ის მხოლოდ იმას უნდა ფიქრობდეს, თუ სად შეუძლია ქალებს საკუთარი ორგანოს დაარსება, რომლის საშვალებით შეიძლებოდეს მათ ქირავანზე საკუთარი აზრის გამოთქმა, და ეს იმ დროს, როდესაც თვით იმ მამაკაცებსაც კი, რომლებიც უფლებრივათ მალა დგანან დედაკაცებზე, — იმათაც კი უსპობენ ისეთ ორგანოებს და კულტურულ დაწესებულებებს, სადაც მშრომელ ხალხისათვის ზრუნავენ.

ქალების უფლებები, რომ შეზღუდულია ამაზე ზედმეტად ლაპარაკი, მაგრამ ეს არ კმარა მარტო თავის გასამართლებლათ. დღეს რომ მამაკაცებს დედაკაცების დახმარება ესაჭიროება და ამ უკანასკნელებს მამაკაცებისა — ეს ცხადზე უცხადესია, მაგრამ ზრუნავენ თუ არა ამისათვის ქალები და თუ ზრუნავენ რა აზრის არიან თავის საკუთარ ორგანოს დაარსების საჭიროებაზე? შეიძლება ისინი სხვისგან გაზელიან თავის ცხოვრების გაუმჯობესებას, — ეს ხომ ცარიელი ოცნება და უტოპია იქნებოდა. სხვის მოცემულ იმედებზე დაყრდნობა წარსულს მოგვაგონებს და იმედებიც გაგვიცრუვდება. ამიტომაც ჩვენ დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, რომ მანდილოსნები არ აუხვევენ გვერდს იმ საკირ-ბოროტო კითხვებს, რომლებიც გადაშლილია ჩვენ თვალწინ და თავის ორგანოს დაარსებისათვის იზრუნავენ, იმსჯელებენ თავის უფლებების აღსადგენათ და თუ ისინი შიშს არ მიეცემიან — კიდევაც მიახვევენ მიზანს. რა საჭიროა შიში იქ, სადაც არა მარტო შენი თავის დასაცვლათ გამოდიხარ, არამედ მთელი კაცობრიობისათვის ზრუნავ! მაშასადამე, ჩვენი აზრია, რომ ქალებმა ყოველ დამაბრკოლებელ მიზეზებს სძლიონ და კულტურულ საშვალებით კულტურულ გზას დაადგენ, რომლითაც დიდ ნაბიჯს გადაადგმევენ მშრომელ ხალხს თავის საკირ-ბოროტო კითხვების გამოსარკვევათ და დიადი ძალა — დიდი ძალის წინააღმდეგ გამკლავება იქნება, რომლის წყალობით, სული ეხუთება და სიცოხლე ეწამლება მშრომელ ხალხის საუკეთესო შეილებს.

ი. გ — ელი.

სონეტი

სალამო არის. ლაქვარდა ცაზე
ვარსკვლავთა ხომლი ნაზათ ენთება;
მთვარე თვის შუქით ცვარ-ნაპკურ მდელოს,
ვით გულის სატრფოს ეალერსება.
აყვავებული ბაღნარ-წალკოტი
ჰაერში ფანტავს სურნელებასა;
ფრინველთა ხმები ანაჟღერები
ჰხიბლენ, ატკბობენ კაცის სმენასა.
მარტოკა ვდგევარ მალლობსა კორდზე
და ცის კამარას შევცქერ მდუმარი,
ჩემს მახლობლათ კი კორდებზე მოხტის
ცელქი ნაკადი, მარად მდელვარი.
ვხედავ ნარნარსა პირ-ბადრ მთვარესა
გარს შემორტყმიან მკრთალნი ვარსკლავ-
შესტრფილებენ გულისა სატრფოს წი,
მკრთალის სხივებით ოდნავ ბრწყინავენ.
ღრუბლის ნაგლეჯის მოთეთრო ქულა —
შორი-ახლოს დევს კრძალვით, რიდებით;
თვით ბუმბერაზნი, გულ-ცივნი მთანი
იხიბლებიან მისი მშვენებით.

სატრფოვ ნარნარო, მთვარებო ეთერო,
შევსცქერ ამ სურათს მე მდუმარებით
და რომ არა ხარ ჩემს ახლო გვერდით
განუსაზღვრელის ვივსები სევდით.
ოხ, რა სიამით, რა აღტაცებით
ხელს სამეგობროთ გამოგიწვდიდი,
თუ შორიდანა, ჰაეროვანო,
ერთ წუთას ჩემთან მოფრინდებოდი.
შენსა გულ-მკერდზე ნეტარებითა
შვებისა ცრემლსა დავაკურებდი;
ჩემსა ფიქრებსა, ზრახვას გულისას
მხოლოთ ერთად-ერთს შენ გაუწყებდი!

დ. თურდოსპირელი.

ვინ იყო დამნაშავე!?)

... მაშ ძმა თუ ყო შენი, ან დედა,
ან ბიძაშვილი, ან ნათლი-დედა...

(„მზელი და კრავი“ კრილოვისა).

ნ იულისი ეს დირს შესანიშნავი და მე-
ტათ სავუდისხმაერა დდე იყო (უფრო კი
დამე) ჩვენი რედაქტორ-გამომცემების,
ჟურნალისტების და მკლავიქ — თავად-ზნა-
ურების ისტორიაში.

თუმცა ჩვენი ჟურნალი არ უნდა უხვევდეს
გვერდს თავის მიზანს — ქალთა საკითხს,

*) უკეთუ აქ მოყვანილი ამბავი სინამდვილეს
არ შეესაბამება, იმედი, რომ თვით ის პირნი
მოგვაწვდიან ნამდვილ ცნობებს, რომელნიც და-
ესწრენ ამ ამბავს. და თავის თვალთ დინახეს,
რამაც გამოიწვია ეს უგვანო საქციელი.

რედ.

მაგრამ, რადგანაც ამ რედაქტორ-ჟურნალისტ-მკვლავებთან ერთად ქალღმერთი იდებდა ამ თუ იმ მონაწილეობას ამ ორმოცთრიალში, რომელიც დატრიალდა ამ დღეს ქართულ თავად-სახურთა ბაღში, — ჩვენ არ შეგვიძლია გაჩუმება და ვეცდებით გამოვარკვეოთ ამ წერილით ნამდვილად მომხდარი ფაქტი და ისიც, თუ რა როლს თამაშობდა ამითში ის მანდილოსანი, რომელმაც ლევან წერეთელს ორი სილა უთავაზა.

ჩვენი აზრით, ამ გვარა საქციელი ქალის მხრივ დასაგმობია, და გასაცხიან, მაგრამ სიმართლე მოითხოვს ვთქვათ ისიც, თუ რამ გამოაწვია ან ასეთი ორმოცთრიალი, ან მუშტა-კრავი და ან გასილაქება.

როგორც ჩვენ მიერ შეკრებულ ცნობებიდან სჩანს საქმე ასე ეოფილა.

5 ივლისს, თავად-სახურთა ბაღში, რომელსაც საქველ-მოქმედო მიზნით გამართულ სეირნობას აუარებელი ხალხი აწებდოდა, სხვათა შორის ერთ განმარტებულ მაგიდასთან მისდრან თავადი ალექსანდრე მიქელაძე, მისი ასული ეკატერინა ორლოვსკისა თავის 14-15 წლის ქალიშვილით თამარით და, ვგონებ, გრიგორი ადამის-ძე ურანგოზოვი და ნათია ვეჩილი უანხელი. მათთან ახლოს, მეორე მაგიდაზე ძველებურ თავად-სახურთულ ზეიმ-ქეიფს დიხვეული ბრწყინვალე წოდების წარმომადგენელთა ქართული სუფრა ქონიან გაშლილი და „სამშობლოს სისიქადულოთ“ სადღეგრძელოები გადად-გადმოდიოდა. სწორედ ამ დროს შემოსულა „თფილისის ფურცლის“ რედაქტორ-გამომცემელი ქრისტეფორე სანატორი და პირველი „კომპანიის“ მოწვევით დაუტყრია ადგილი მათთან ერთად. მცირე ხნის შემდეგ გამოჩენილა „ЗАКАВКАЗЬ“-ის რედაქტორ-გამომცემელი — თავადი გიორგი ამირაჯიბი თავის სიკუთარ „ადამიკით“ (როგორც ამბობენ) და რა დაუნახავს ქრისტეფორე სანატორი — თავად-სახურთული სისხლი თავში აუარდნია ჩვეულებისამებრ გადაფურთხვით შეუერთხებია და აქვე „მისივე სისხლი-სისხლთაგანების და სორცისორცთაგანების“ გვერდით მოუკალათია. რასაკვირველია, მისი ბრწყინვალე თვალები ვერ მოათმენდნენ სომხის მხერგს და დაუწვია შექვიფიანებულ-შეზარხმებულ „უმწვიაუბის“ გადოხანება — გასიანება. რის შემდეგაც გამართულა ქათინურების (КОМПИМЕНТЫ) ამოახილი სანატორი და მასთან მჯდომარე ზირების წინააღმდეგ, რასაც გამოუწვევია ურანგოზოვისა და შემდეგ თვით მიქელაძის მხრივ „უმწვიაულების“ გაფრთხილება, მაგრამ ამით...

ბოლოს იღვწ-გაწვევით ახალგაზდობას რა დაუნახავს, რომ მათ ქათინურებს ალა-რავინ ეურადღებინა ადარ აქცევს, ერთ მათგანს თავად ამირაჯიბის კარნახობით (დმურ-

თა შეგონად, თუ კი მართლაც?) წამოუყვარნია: „Выведите этого армяшку отсюда, а то силою ВЫГОНИМЪ“ და მოუწვია სანატორი, მაგრამ ამ დროს მას გადადობებია ქ-ნი ორლოვსკისა, მათ შემტეს, რომ ზირადთ მასაც შეუტყუროფას აუენებდნ და ორი სილა უტყუცავს. ამის დანახვას ამირაჯიბს გაუკრავს ჯიბეზე ხელი და ამოუძვრია რეფოლევი, მაგრამ მალე უტყუციათ ხელი, რეფოლევი წაურთმევიათ და ბევრი ცდას შემდეგ დაუშოშმინებიათ. ამას მოეფლია ბოდიშების მოხდა, სადღეგრძელოები და, რასაკვირველია, ეველა ამის ამირაჯიბი ვერ მოათმენდა. ის ვითომდა გაბუტვია „ახალგაზდობას“ და ცალკე მოშორებით მიმჯდარა, საიდანაც კვლავ განუგრძვია დიხინ-ბუხლუნ-სისინი. რუსები იტყვიან ხოლმე: „Хмельному море по колену“ — ო და რადა ბრწყინვალე წოდება აქნებოდა, თუ ქალის განწვან სილას მოითმენდა? სად იყო სად არა გამოჩენილა მამუკა ობოლდინი (აღბათ, სიგანგებო შიგრივით თუ დიბაქს) და ამირაჯიბთან მცირე მოლაპარაკების შემდეგ წამოსულა ბ. სანატორი, რომელთანაც თავად-სახურთულ გარეგან ზრდილობით მოუკალათებია თავი და გუტუილებია ბნელ აივანში, სადაც ჩასაფრებული ეოფილა „ლამქარი ამირაჯიბისა“ და დაუწვიათ ცემ-ტემა სანატორი, მის ევირილზე წამოშვლებიან თვითონ ალექსანდრე მიქელაძე, რომელსაც სამკაერო სილაც გაუწიავს მამუკასთვის. თუმცა თვითონ ობოლდინი უარყოფს, თავის წერილში, რომელიც მოთავსებული აქვს „ზაკავკასიის“ №130-15 ივლისის ნომერში, და თავის თავი დევამიწათ და ხელ შეუხებლად გამოყავს, ამეობს თავის „გაგაცობით“ და თავს აწონებს მუშტა-კრავით... იმეწმებს სხვებისაც, (მაგრამ ერთი ეს მიბძნეთ: ბნელ სეივანში, რომელი მოწმები ყავდა თავად მამუკას, თუ არა ისევ თავისებო?)

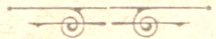
აი მოკლეთ ის აქტი, რომელმაც თავი ახინა 5 ივლისს და ერთი ზურ-ზაური ასიტეს, როგორც სიზოგადობაში, ისე ადმინისტრაციაში და ზრესაში. მაგრამ აქ ერთი კითხვა იბდება ნება-უნებლით: თუ ქრისტეფორე სანატორის ძმა — ავანგ სანატორი გათასირებულა ზირა და ამ უკანასკნელმა მოგინიშნით გატყუბულმა უწმწურათ მოისესენია ქართულობა და მათი ენა. — რა შუაში იყო მისი ძმა ქრისტეფორე, მაგრამ სწორედ ჩვენ ამ მკვლავად თავად-სახურთებსა ნათქვამი კრავის ანაკი „მეფე და კრავი“, რომელსაც მეფის წელის დასაღვანო ჩასულ კრავის შეკმა უნდოდა და ათასგვარ შარსა და ცილს უდებდა, რომ უბრალდო ბრალდებით გამოეყვანა და თავისი მიზანი სიარულში მოე-

ყვანა და ამიტომაც უკანასკნელთ მიმართა:

„მამ ძმა თუ იყო შენი, ან დედა, ან ბიძაშვილი, ან ნათლია...“

ასეა თუ ისე, ჩვენ აღმოფოტებულნი ვართ ამ ეოვლად სიმარცხინო საქციელით, მუტადრე იმიტომ, რომ აქ ურევია ზრესის წარმომადგენელი თავადი ამირაჯიბი და მთელი ამ მუშტა-კრავის ზრცესი მას კისერზე ედება და, რომ ის თავის თავს დამნაშავეთ არ სცნობს, ეს სჩანს აქიდანაც, რომ მას, როგორც რედაქტორს, რომელსაც არ მოუსურვებია ქ-ნი ორლოვსკისა სანატორი წერილის დაბეჭვდა და ამ უკანასკნელს სცნობს კომიტეტში წარუდგენია, ხოლო უკანასკნელი კი აბოულებდა ამირაჯიბის არლოვსკისა წერილის დაბეჭვდას, რაიც ნაშნავდა ანამც თუ მარტო ამირაჯიბისა, არამედ მთელი „ზაკავკასიის“ რედაქციის ეოლეგიის გარეგვას თავისივე ხელით გოგოლის მათხრობის გმირის — უნტრ აფიცრის ცოლის მზგავსათ, 14 ამა ივლისს თავად ამირაჯიბის გაუგზავნია ქ-ნი ორლოვსკისათვის ვინმე ნაბოქალაური დოკუმენტი, — უთხრებია ზირისზირ შესვედრა მასთან და დამტკიცება იმისა, რომ ის არაფერში დამნაშავე არ არის. როგორც უდნაშაულა ზირის გამართლება და წერილის უკანვე გატანა, მაგრამ ორლოვსკისა არ დათანხმებულა და რატომ? ეს მის სიდეულეობას შეადგენს. კადევ ვამერებთ ეს მუშტა-კრავი გამოწვეულია არა მართლად „სამშობლოს გულ შემტკავრობით“, არამედ კომერციული მიზნით, რომ ერთმა მოქიშე შეტასკეთემ დასცეს მეორე მოქიშე და ამ გვარით ჩაიხრიადოს ჯიბეში ის ოქროები, რომელიც უკანასკნელს აქვს (თუ კი აქვს?) ამიტომაც ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ ამ მოვლენას, როგორც ქართულობა ისე სომხობა არ მიაცქევს არავითარ ეურადღებას და მკვლავად — ლიტერატორ — თავად-სახურთა შოვინისტურ-განოცდისტურ მოქმედებას მხოლოდ ზიადით და გმობით შეხედვს.

მხოლოდ ის სირცხვილი და ჩირქი კი, რომელსაც ეს მკვლავები ცდილობენ მოახვიონ ხალხს თავზე, თვითვე წარუხრცეულ და ჩამოუხრელ ღაქათ დახედებით.

*
*
(ფრანგულიდან).

იმ საამურსა სალამოს
წყლის პირას მდგომიარესა
სიო მოგბერდა საამოს —

შავ-თვალას, მგრძნობიარესა.

სად არ დარბოდი, გოგონა,
ელოდი ვარსკვლავთ კრებულსა;
ყვავილს მოსწყევტდი გეგონა,
ჯერეთ ნორჩს, აკოკრებულსა.

... აღარ უყვარხარ... შცნ სატრფომ
მოგტაცა უმანკოება,—

და რა იცოდი საბრალომ,
თუ ის სხვას დაეკონება!?

დიდხანს ელოდი, შესტრფოდი
დიად სამურ სალამოს,
გახელებული დარბოდი
და ვერ ჰპოვებდი საამოს...

მაგრამ დაჰქროლა უეცრათ
ქარმა ზუზუნით არესა
და თან მის გუგუნს თამამად
ატანდი ნალევლს მწარესა!...

ნელიკო.

ზატარა ფელეტონი

თათრული ლეგენდა.

მე ჯერ ისევ ზატარა ვიყავი, რომ მამა-
ჩემი ხშირათ მეტყუდა ხოლმე: „აბა, ეფენდი,
ეოხდათ იყავ, არ შეარცხვინო ჩემი გვარი
და თქვესმეტი წლისა, რომ გახდები სამოც-
და-ათ ცოლს შეგერთავ და საკუთარ არამხანაზს
დაგიასრულებ.“

მე ამ სიტყვებზე ცოტა არ იყოს დაუფი-
ქრდებოდი ხოლმე და ვერ წარმოგიდგინა,
როგორ უნდა მომეყოლო სამოც-და-ათი ცო-
ლისთვის, როდესაც მაგალითი თავაღწიან
მეძვს, რომ ჩვენ მეზობელ ქრისტიან პეტ-
რეს ერთ-ერთი ცოლი ჰყვავდა და ეოველ-
დე ერთი ორთმ-ტრიალი, აურზაური, ვეი-
რილი და ცემ-ტეკვა ქონდათ გამართული,
ხან ცოლი ბუბნიდა ქმარს და ხან ქმარი
ცოლს.

გადიოდა დღეები და მეც ასაკში მოვდიოდი.
ერთ მშვენიერ დღეს მამაჩემმა დამიძახა და
აღესიანათ მითხრა: „რას აზიარებ, შვილო,
გინდა თუ არა ცოლები? და თუ გინდა ვინც
მოგწონს ამოარჩიე და შეგერთა“. მე მასუ-
ხი წინ-და-წინვე მქონდა დამზადებული და
სხარტით უმასუხე: „მე თუ შევირთავ ვისმეს
ერთის პეტრს არ შევირთავ და ისიც ვისმე

სსვა რჯულისა, რომ შემდეგში ჩემი შვი-
ლმა იცნოს დედა და სამოც-და-ათ ქალს
ეველას დედას არ ეძახდეს“.

ამის თქმა იყო, რომ მამაჩემმა ჩაბუხის
ტარი თავში მაგრათ ჩამკრა, ორი ზანდური
ამოკრა და გამომავდა: „აღარ დაშენახვო,
შე ძაღლის ლეკვო შენა, თორემ ოცდაათს
საათში გაგაქრობ, უბრძანებ ჩემ ჯალათებს
და ძაღლივით სულს გაგანთხევენებ!“

რაკი მამაჩემის მკაცრი ხასიათი ვიცოდი
— ავიკარ ჩემი ბარგი-ბარხანა, წამოვიკიდე
ზურგზე, ცოტადენი ფული წამოვიღე და
დავუბრუნე ქალაქიდან ქ-ლამში, მაწევარი
ჩემი ბედისა, მაგრამ ბედნიერი ვარ მით,
რომ ცოლი არა მყავს და ჩემი გვერდებიც
დასვენებულია მაღი-მაღ ზეგისაგან.

მაგრამ აკი ერთხელ გამიწერა დიურთი და
ერთ ქალაქში ვიდაცა ქალს გადავვიკიდე. ჩემი
რჯულის მაღლს ვიფიცავარ ესლაც არ ვიცი
— რა რჯულისა იყო ის ჩემი შემცხედრე...

ერთ წელიწადს ისე მივდიოდა, ისე მზატ-
რობოდა, ისე მეფერებოდა, როგორც თვა-
ლის ჩინს. ამ ერთი წლის განმავლობაში

ერთი საწვენი სიტყვაც კი არ უკადრებია,
როცა ვკითხავდი ხოლმე ვინაობას ის მხო-
ლოდ კოცნით მიმასუხებდა.

მაგრამ გავიდა დრო, ერთხელ რაღაცა
საქმეზე ვაწვევინე და ბოდიშის მოხდა არც-
კი დამცადა, რომ მწვდა წვერებში და თმა-
ში და მთელი მუკა ბაღანი სეღში ჩარჩა.
მე სიმწვავისიგან ვეღარა მოვასხერხე-რა და
ჩახის სახელოებით ნიკაზიდან ჩამომდინარე
სისხლის წვეთებს ვიწმიდავდი.

როცა გონს მოვედი დაუწვე ღანძლავ: ამ
თავსეღობისთვის, მაგრამ თქვენ მტერს ის
დღე, რაც მე დამითენა: შემოიტანა, ბატო-
ნებო, დიდი კეტი და ერთი თუ ორი, ერთი
თუ ორი შენ ეფენდის. მე გული წამოვიდა,
თითონ კი სადღაც გადამაღუდიყო. იმ ოჯახ
დანგრეულს დღესაც ვეძებ, რომ სამაგიერო
გადაუსადო, მაგრამ ჯერ ვერსათ მიმიგნია,
როცა ვიზოვი, ამბავსაც მამინ მოგასსენებო.

ეფენდი.

განცხადებანი

МЕБЛИРОВАННЫЕ НОМЕРА

„МУХРАНИ“

в Тифлисе.

Въ самомъ центрѣ города на Голо-
винскомъ проспектѣ, близъ дворца,
напротивъ Александровскаго сада, въ
домѣ Манташева бывш. Мухранскаго,
надъ Собраниемъ.

30 ном — отъ 80 к. до 7 р. въ сутки

Вновь отобланные и съ элект. освѣщ.
ИМѢЮТСЯ ГОРЯЧІЯ и ХОЛОД. ВАННЫ
ПОМѢЩАЮТЪ БОЛЬШАЯ УСТУПКА.

Содержатель номеровъ Д. С. Мачавариани.

ახლათ გაღებულია კაფე

„ლონდონი“

ბ ა ლ ის წ ი ნ

უკრავს ყოველ-დღე დილის 12 საათ.
შუადღის 3-მდე და საღამოს 6—12 ნახ.
საათამდე, პირველათ ახლათ გამოგონი-
ლი ელექტრონის საშვალეებით, სტრუნის
ორკესტრი. აქვე შეგიძლიათ შეუკეთოთ
ხელმისაწვდომ ფასებში ახალი და სუფთა
საქმელები, აგრეთვე ყავა, ჩაი, შოკო-
ლადი, მაწონი, მაროჩი, ლუდი ადგი-
ლობრივი და შემოტანილი სხვა და სხვა
ზაქუსკეულობა: ბუტებროდი, პეროტ-
კები და პიროვნები. საუკეთესო სისუფ-
თავეა და კარგი ზრდილობიანი სამსახუ-
რი. სასადილოს წინ ბაღია შადრევანი.

გოლოვინის ქუჩა, მანთაშევის სახლი
№ 6, საბრანიეს ქვეშ. — აქვე იყიდება ბი-
ლეულობისა და მინერალური წყლები
საუკეთესოთ მოწყობილ ქარხნებისა — მ.
ე. ლალიძისა და კომპ.

ზატავისცემით ნეფარიძე და ამხ:

(7021-8-თ)